

TRƯỜNG ĐẠI HỌC FPT

FPT UNIVERSITY

ASSIGNMENT 2
DATA STRUCTURE AND ALGORITHM

Người thực hiện: **Nguyễn Đăng Lộc – SE160199,**
Nguyễn Vĩ Khang – SE160221
Lớp: **SE1616**
Khoá: **16**

THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH, NĂM 2021

TRƯỜNG ĐẠI HỌC FPT

FPT UNIVERSITY

ASSIGNMENT 2
DATA STRUCTURE AND ALGORITHM

Đề tài:
GIẢI THUẬT FP GROWTH TÌM TẬP PHỔ BIẾN

Người thực hiện: **Nguyễn Đăng Lộc – SE160199,**
Nguyễn Vĩ Khang – SE160221
Lớp: **SE1616**
Khoá: **16**

THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH, NĂM 2021

PHẦN ĐÁNH GIÁ CỦA GIẢNG VIÊN

TP. Hồ Chí Minh, ngày tháng năm
(kí và ghi họ tên)

MỤC LỤC

MỤC LỤC	2
Chương 1. GIỚI THIỆU.....	3
1.1. Tổng quan.....	3
1.2. Bài toán cụ thể đặt ra.....	3
1.3. Ý nghĩa của việc giải quyết bài toán.....	4
1.4. Mục tiêu	4
1.5. Phạm vi.....	5
Chương 2. GIẢI QUYẾT BÀI TOÁN.....	6
2.1. Các khái niệm, lý thuyết cơ bản.....	6
a. Hạng mục (<i>item</i>) và tập hạng mục (<i>itemset</i>)	6
b. Giao dịch (<i>transaction</i>)	6
c. Độ hỗ trợ (<i>support</i>) với một tập hạng mục	6
d. Tập phổ biến/ tập thường xuyên (<i>Large itemset/frequent itemset</i>)...	7
e. Cơ sở lý thuyết	7
2.2. Mô tả cấu trúc dữ liệu	7
a. Cây tiền tố	7
b. Cây mẫu phổ biến.....	8
2.3. Sơ đồ giải thuật	9
a. Ý tưởng giải thuật.....	9
b. Các bước giải thuật	10
2.4. Hiện thực	14
2.5. Kết quả và thảo luận.....	15
a. Đánh giá kết quả.....	19
b. Đánh giá thuật toán	20
c. Hướng phát triển.....	21
Chương 3. KẾT LUẬN	23
TỰ ĐÁNH GIÁ.....	24
TÀI LIỆU THAM KHẢO	25

Chương 1. GIỚI THIỆU

1.1. Tổng quan

Nhờ những thành tựu lớn lao trong nghiên cứu khoa học, sự phát triển của công nghệ thông tin ngày càng mang lại nhiều hiệu quả thiết thực đối với các công việc trong cuộc sống con người. Các phương tiện lưu trữ ngày càng nhỏ gọn nhưng khả năng lưu trữ thì lại càng lớn, các hệ quản trị cơ sở dữ liệu cung cấp cho người dùng khả năng lưu trữ không giới hạn. Và người dùng, ngoài nhu cầu lưu trữ còn mong muốn hiểu được những tri thức, thông tin tiềm ẩn trong những kho dữ liệu khổng lồ ấy. Quá trình hiểu dữ liệu, tìm kiếm ý nghĩa của những thông tin đã lưu trữ được gọi là khai phá dữ liệu. Theo chiều dài thời gian, các phương pháp đã được đưa ra và cải thiện để có thể khai thác những giá trị tri thức từ dữ liệu, vận dụng giải quyết các bài toán quan trọng trong nhiều lĩnh vực của cuộc sống.

Quá trình khai phá dữ liệu là quá trình trích xuất thông tin, khám phá tri thức có mối tương quan nhất định từ một kho dữ liệu khổng lồ nhằm mục đích dự đoán các xu thế, hành vi trong tương lai, hoặc tìm kiếm tập các thông tin hữu ích mà bình thường không thể nhận diện được.

Một trong những nội dung cơ bản nhất và cũng rất quan trọng trong khai phá dữ liệu là tìm các mẫu phổ biến. Phương pháp này nhằm tìm ra các tập phần tử thường xuất hiện đồng thời trong cơ sở dữ liệu và rút ra các luật về ảnh hưởng của một tập phần tử dẫn đến sự xuất hiện của một (hoặc một tập) phần tử khác như thế nào.

Tập phổ biến (*Frequent patterns*) là những mẫu (tập món đồ, danh sách con, cấu trúc con) mà thường xuyên xuất hiện trong một tập dữ liệu. Ví dụ, tập các món hàng như sữa và bánh mì, 2 món hàng thường xuyên xuất hiện cùng nhau trong 1 giao dịch thì được gọi là 1 tập phổ biến. Một dãy các hành động, như là đầu tiên mua máy tính, sau đó mua máy ảnh, và mua thẻ nhớ, nếu chúng thường xuyên xuất hiện trong lịch sử mua hàng của CSDL thì được gọi là một tập phổ biến.

Tìm ra các tập phổ biến đóng một vai trò quan trọng trong khai phá luật kết hợp (*associations*), phân tích tương quan (*correlations*), và rất nhiều mối quan hệ thú vị khác trong kho lưu trữ dữ liệu. Ngoài ra, nó còn giúp phân loại, gom nhóm dữ liệu và thực thi nhiều tác vụ khai phá dữ liệu khác. Do đó, khai phá tập phổ biến (*frequent pattern mining*) đã trở thành một nhiệm vụ và chủ đề được chú trọng khi nghiên cứu dữ liệu. [1]

1.2. Bài toán cụ thể đặt ra

Cho tập các món hàng $I = \{i_1, i_2, \dots, i_m\}$ và cơ sở dữ liệu D là các giao dịch, mỗi giao dịch là một tập con của tập các món hàng I ($T \subseteq I$).

Tìm tất cả các tập con của I là tập món hàng thường xuyên xuất hiện cùng nhau trong các giao dịch.

1.3. Ý nghĩa của việc giải quyết bài toán

Khai phá tập phổ biến thực hiện tìm kiếm, nghiên cứu các mối quan hệ trong một hệ CSDL. Khai phá các tập món hàng dẫn đến một khám phá thú vị về sự kết hợp, tương hợp giữa các món hàng trong những bộ dữ liệu khổng lồ. Với số lượng lớn dữ liệu liên tục được thu thập và lưu trữ, nhiều công việc kinh doanh, các ngành công nghiệp ngày càng muốn khai phá những mẫu từ CSDL. Một trong những ứng dụng cụ thể nhất của công việc khai phá tập phổ biến đó là Phân tích giỏ thị trường (*Market Basket Analysis*)

Market Basket Analysis

Quy trình này khai thác tập dữ liệu lớn như lịch sử mua hàng, phân tích thói quen mua hàng của khách bằng cách tìm ra các tập món hàng thường xuyên được mua, sự kết hợp giữa các món hàng khác nhau mà người dùng cho vào giỏ hàng của họ. Sự khám phá đó có thể hỗ trợ người bán hàng trong các chiến dịch marketing bằng cách tìm sự thật ngầm hiểu (*insight*). Các ứng dụng của MBA:

- **Vị trí sản phẩm:** Xác định các món hàng thường có thể được mua cùng nhau và sắp xếp vị trí của các mặt hàng đó (trên catalog, websites,..) gần nhau để kích thích người mua.
- **Sắp xếp giá bán hàng:** Một cách khác với cách trên là tách các mặt hàng thường được mua cùng, khuyến khích khách hàng đi quanh trong cửa hàng để tìm thứ họ đang tìm để có khả năng mua, tăng xác suất mua hàng bổ sung.
- **Bán gia tăng, bán chéo và bán nhóm hàng:** Các công ty có thể sử dụng nhóm sở thích của nhiều sản phẩm như một dấu hiệu cho thấy khách hàng có thể có xu hướng mua các sản phẩm được nhóm cùng một lúc. Điều này cho phép trình bày các mặt hàng để bán kèm hoặc có thể gợi ý rằng khách hàng có thể sẵn sàng mua nhiều mặt hàng hơn khi một số sản phẩm nhất định được đóng gói cùng nhau.
- **Duy trì khách hàng:** Có thể dùng phân tích giỏ thị trường để đưa ra khuyến mãi phù hợp, cung cấp cho khách hàng, duy trì hoạt động mua hàng của khách. [2]

Ngoài ra, việc giải quyết bài toán tìm tập phổ biến nói chung còn có ý nghĩa thực tiễn trong các tác vụ, công việc thuộc các lĩnh vực khác như: chiến lược định giá lỗ, chiến lược giảm giá, hệ thống đề xuất, phân tích phân nhóm các tài liệu, phân tích nhật ký web, phân tích trình tự DNA,... và cùng với rất nhiều ứng dụng trong các lĩnh vực: y học, tài chính, bảo hiểm, khí tượng, tin – sinh,...

1.4. Mục tiêu

Trong bài báo cáo này, chúng tôi sẽ nói về khái niệm tập phổ biến, giải thuật FP Growth, và trình bày làm sao có thể ứng dụng giải thuật FP Growth để thực hiện khai phá luật phổ biến các hóa đơn bán hàng.

Chủ đề khai phá tập phổ biến thực sự là rất rộng lớn. Trong quy mô đề tài, chúng tôi tập trung bàn về một phương pháp cụ thể của khai phá tập phổ biến ứng dụng thuật toán FP Growth. Chúng tôi sẽ trả lời cho các câu hỏi: Tập phổ biến là gì?

Nó có ý nghĩa, vai trò như thế nào? Vì sao chúng ta phải thực hiện khai phá tập phổ biến? Giải thuật FP Growth thực thi như thế nào? Ứng dụng giải thuật FP Growth để giải quyết bài toán tìm tập phổ biến các hóa đơn bán hàng? Tính hiệu quả của giải thuật FP Growth và các biện pháp cải thiện nếu có?

Với những gì đã đề cập ở trên, đề tài sẽ tập trung vào những vấn đề sau:

- Thực hiện khảo sát, phân tích và triển khai giải thuật FP Growth bằng ngôn ngữ Java.
- Khảo sát tập dữ liệu hóa đơn bán lẻ của UK, France, Portugal, Sweden, tìm các tập món hàng phổ biến bằng giải thuật FP Growth đã triển khai.
- Thực hiện so sánh kết quả của chương trình tự triển khai với kết quả từ công cụ Weka.
- Đánh giá kết quả đã đạt được.

1.5. Phạm vi

Đề tài sử dụng dữ liệu hóa đơn bán lẻ của một cửa hàng online đối với các nước France, United Kingdom, Portugal, Sweden từ 01/12/2010 - 09/12/2011. (Truy cập tại: <http://archive.ics.uci.edu/ml/datasets/Online+Retail>)

Giải thuật sử dụng là FP Growth tự triển khai, thực hiện tìm các tập hạng mục phổ biến.

Những vấn đề nâng cao hơn có liên quan như tìm luật kết hợp, luật tương hợp sẽ không nằm trong phạm vi của báo cáo bài tập này.

Chương 2. GIẢI QUYẾT BÀI TOÁN

Để giải quyết bài toán đã đặt ra, bài toán cần được mô hình hóa, biểu diễn qua những định nghĩa, khái niệm dưới.

2.1. Các khái niệm, lý thuyết cơ bản

a. Hạng mục (*item*) và tập hạng mục (*itemset*)

Cho tập gồm N đối tượng $I = \{I_1, I_2, I_3, \dots, I_n\}$, mỗi phần tử $I_i \in I$ được gọi là một hạng mục (*item*).

Một tập con bất kỳ $X \subseteq I$ được gọi là một tập hạng mục (*itemset*).

X gọi là một tập hạng mục mức k (k -*itemset*) nếu X chứa k hạng mục.

Ví dụ: $I = \{1, 2, 3, 4, 5\}$

1, 2, 3, 4, 5 là các hạng mục.

$X = \{2, 5\}$ là một tập hạng mục mức 2 (2 -*itemset*).

b. Giao dịch (*transaction*)

Cho tập $D = \{T_1, T_2, T_3, \dots, T_m\}$, mỗi phần tử $T_j \in D$ được gọi là một giao dịch (*transaction*) và là một tập con nào đó của I ($T_j \subseteq I$).

Người ta gọi D là cơ sở dữ liệu giao dịch (*transaction database*). Số giao dịch có trong D ký hiệu là $|D|$.

Ví dụ: $I = \{A, B, C, D, E, F\}$. Cơ sở dữ liệu giao dịch D gồm các tập con T_j khác nhau của I :

$$T_1 = \{A, B, C, D\}$$

$$T_2 = \{A, C, E\}$$

$$T_3 = \{A, E\}$$

$$T_4 = \{A, E, F\}$$

$$T_5 = \{A, B, C, E, F\}$$

c. Độ hỗ trợ (*support*) với một tập hạng mục

Độ hỗ trợ ứng với tập hạng mục X là xác suất xuất hiện của X trong cơ sở dữ liệu giao dịch D (tỷ lệ các giao dịch có chứa X trên tổng số các giao dịch có trong cơ sở dữ liệu giao dịch D)

Công thức: $sup(X) = \frac{|\{T \in D \mid X \subseteq T\}|}{|D|} = \frac{C(X)}{|D|}$, $C(X)$ là số lần xuất hiện của tập X

Ví dụ: Theo ví dụ trên, có: $|D| = 5$, $X = \{A, E\} \rightarrow C(X) = 4$

$$sup(X) = \frac{C(X)}{|D|} = \frac{4}{5} = 0.8 \text{ (hay 80\%).}$$

d. Tập phổ biến/ tập thường xuyên (*Large itemset/frequent itemset*)

Các tập hạng mục có độ hỗ trợ lớn hơn một giá trị ngưỡng *minSup* nào đó cho trước được gọi là các tập phổ biến (*frequent item set*)

Một tập hạng mục X được gọi là phổ biến hay tập thường xuyên nếu:

$$\text{sup}(X) \geq \delta$$

δ : *minSup* là một ngưỡng do người dùng xác định.

Ngược lại, X là tập không phổ biến (*small itemset*).

e. Cơ sở lý thuyết

Nguyên lý Apriori “*Nếu một tập hạng mục là tập phổ biến thì mọi tập con khác rỗng bất kỳ của nó cũng là tập phổ biến*”. [3]

Chứng minh:

Xét $X' \subseteq X$. δ là ngưỡng độ hỗ trợ *minSup*. Một tập hạng mục xuất hiện bao nhiêu lần thì các tập con chứa trong nó cũng xuất hiện ít nhất bấy nhiêu lần, nên ta có:

$$C(X') \geq C(X) \quad (1)$$

X là tập phổ biến nên:

$$\text{sup}(X) = \frac{C(X)}{|D|} \geq \delta \Rightarrow C(X) \geq \delta|D| \quad (2)$$

Từ (1) và (2) suy ra:

$$C(X') \geq \delta|D| \Rightarrow \text{sup}(X') = \frac{C(X')}{|D|} \geq \delta$$

Do đó, X' cũng là tập phổ biến.

2.2. Mô tả cấu trúc dữ liệu

Để triển khai giải thuật FP Growth, cần sử dụng cấu trúc dữ liệu FP-tree. FP-tree là mở rộng của cấu trúc cây tiền tố (*Prefix Tree*), được gọi là cây mẫu phổ biến (*Frequent Pattern Tree*, gọi tắt *FP Tree*) dùng để nén dữ liệu.

a. Cây tiền tố

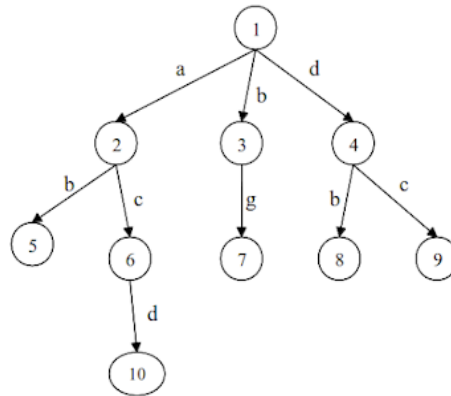
Cây tiền tố (*Prefix tree*, hay còn gọi là *Trie*) là một cấu trúc dữ liệu dùng để quản lý một tập hợp các xâu. *Prefix tree* cho phép:

- Thêm một xâu vào tập hợp
- Xóa một xâu vào tập hợp
- Kiểm tra một xâu có tồn tại trong tập hợp hay không.

Cấu trúc của cây tiền tố

Cây tiền tố gồm một gốc không chứa thông tin (NULL), trên mỗi cạnh lưu một ký tự, mỗi nút và đường đi từ gốc đến nút đó thể hiện 1 xâu, gồm các ký tự là các ký tự thuộc cạnh trên đường đi đó. [4]

Ví dụ: Nút 1 là nút gốc, nút 6 thể hiện có 1 xâu là ‘ac’, nút 9 thể hiện có 1 xâu là ‘dc’, nút 10 thể hiện có 1 xâu là ‘acd’.

Hình 2-1. Ví dụ cây tiền tố

Tùy theo yêu cầu của bài toán cần xử lý mà mỗi nút sẽ có thể cần lưu thêm các thông tin khác nhau.

Các thao tác trên cây tiền tố

Tạo nút

```
static class PTNode {
    PTNode [] child = new PTNode[ALPHABET_SIZE];
    boolean isEndOfWord;
    PTNode() {
        isEndOfWord = false;
        for (int i = 0; i < ALPHABET_SIZE; i++)
            child[i] = null;
    }
};
```

Chèn xâu vào cây tiền tố

```
static void insert(String key) {
    PTNode curNode = root;
    for (int level = 0; level < key.length(); level++) {
        int index = key.charAt(level) - 'a';
        if (curNode.children[index] == null)
            curNode.child[index] = new TrieNode();
        curNode = curNode.child[index];
    }
    curNode.isEndOfWord = true;
};
```

b. Cây mẫu phổ biến

Cây mẫu phổ biến (*FP-tree*) được xây dựng, để nén dữ liệu các giao dịch, sau đó thuật toán FP Growth sẽ thực hiện khai phá FP-tree.

Cấu trúc của cây mẫu phổ biến

- Gốc của cây (*root*) gán nhãn NULL, mỗi đường đi trên cây biểu diễn một tập hạng mục (*itemset*).
- Mỗi nút (*node*), trừ gốc, gồm 5 thông tin, bao gồm: item-name (*key*), số đếm (*supportCount*), nút cha (*parentNode*), nút kế tiếp có cùng item-name trong cây (*nextNode*), và một mảng chứa các nút con (*childs[]*).

Các thao tác trên cây mẫu phổ biến

- Thêm nút: Thủ tục thêm nút:

```
Procedure insert(itemList p|P, Node T):  
    Gọi N là nút con của T có item-name là p:  
    + Nếu N tồn tại, tăng số đếm (count) của N lên 1.  
    + Nếu không, tạo N và đặt các giá trị của nút (*),  
      thêm N vào danh sách nút con của T.  
    Nếu P còn hạng mục, tiếp tục đệ quy hàm insert(P, N)  
    Nếu không, quay về
```

- Duyệt từ 1 nút về gốc (*reverse traverse*)

```
Procedure reverse(FPNode node):  
    Nếu curNode != null:  
        Truy ngược về nút cha của curNode
```

Ngoài ra, ta còn sử dụng thêm bảng liên kết (*Header Table*) để kết nối các nút có cùng *item-name* trong FP-Tree.

Tạo bảng liên kết gồm 2 thông tin: key và nút mới nhất có *item-name* = key.

```
Ở (*):  
+ Nếu bảng rỗng, ta sẽ gán headerTable[key] = nút mới  
+ Ngược lại, ta gán nextNode của nút mới là headerTable[key],  
  gán headerTable[key] là nút mới.
```

Đặc điểm của FP-tree phù hợp cho khai thác mẫu phổ biến:

- Liên kết nút (*Node Links*): Đối với mỗi *item i* phổ biến, tất cả các mẫu phổ biến có thể có chứa *item i* đều có thể thu được bằng cách đi theo các liên kết nút của *i*, bắt đầu từ *head* của *i* trong Header Table.
- Đường tiền tố (*Prefix Path*): Để tính các mẫu phổ biến của nút *item i* trong đường dẫn P, chỉ cần gom tích lũy đường dẫn tiền tố con của *item i* trong P và *support* của nó bằng với *support* của nút *item i*.

2.3. Sơ đồ giải thuật

a. Ý tưởng giải thuật

Nén cơ sở dữ liệu các hạng mục trong từng giao dịch vào cấu trúc cây mẫu phổ biến (*Frequent Pattern Tree*, gọi tắt *FP Tree*).

Thực hiện khai phá phát triển (*growth*) từng đoạn dựa trên FP Tree.

Dựa vào phương pháp chia để trị (*divide-and-conquer*) để phân rã (*decompose*) nhiệm vụ khai phá thành tập các nhiệm vụ nhỏ hơn với giới hạn các hạng mục mẫu.

Phương án này giúp thu gọn không gian tìm kiếm, chỉ kiểm tra với các tập dữ liệu con, cho phép phát hiện ra các tập phổ biến mà không cần tạo ra các ứng viên.

b. Các bước giải thuật

Input:

D – cơ sở dữ liệu các giao dịch

minSupp – giá trị độ hỗ trợ nhỏ nhất

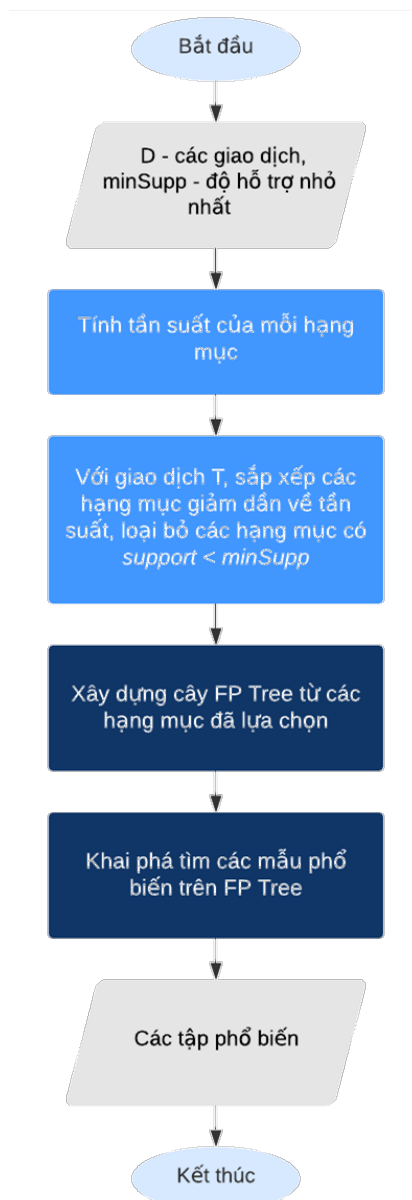
Output: danh sách các tập phổ biến

Bước 1: Xây dựng FP Tree.

- (1) Duyệt CSDL lần 1, tính tần suất của mỗi hạng mục (đếm số lần xuất hiện)
- (2) Duyệt CSDL lần 2, với mỗi giao dịch T, sắp xếp các hạng mục giảm dần về tần suất, loại bỏ các hạng mục có độ hỗ trợ không thỏa mãn ($support < minSupp$), được danh sách các hạng mục của T đã sắp xếp.
- (3) Các hạng mục ở trên được đưa vào FP Tree.

Bước 2: Thực hiện thuật toán FP Growth.

- (4) Khai phá tìm các mẫu phổ biến trên FP Tree đã xây mà không cần duyệt lại CSDL.

Hình 2-2. Sơ đồ giải thuật tổng quát

Giải thuật xây dựng FP Tree

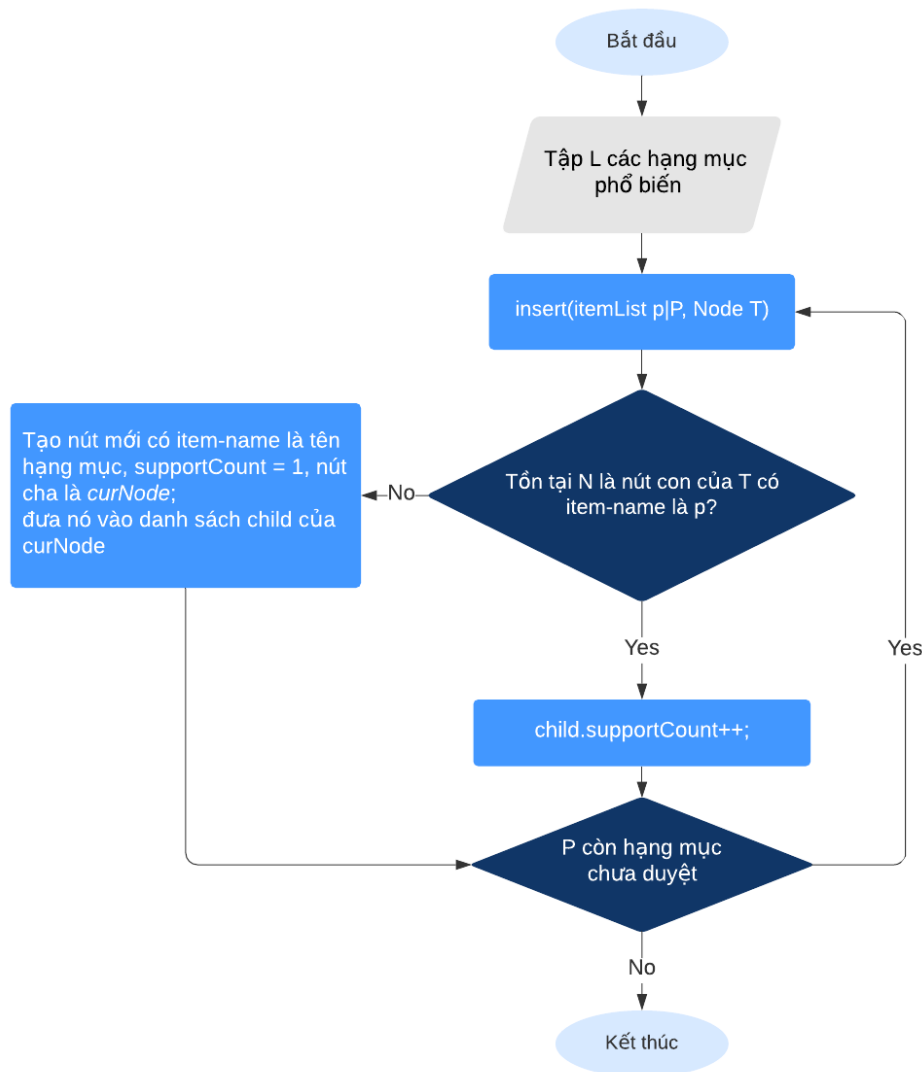
Sau khi thực hiện xong thao tác (2) trên, được danh sách L (hạng mục đã chọn lọc sắp xếp) của mỗi giao dịch. Tiếp theo, đưa các hạng mục trong L vào FP-tree.

- + Thứ tự sắp xếp của các mục được tuân thủ trong suốt quá trình xây dựng cây FP.
- + Các đường đi có thể có thể có những đoạn trùng nhau do các giao dịch có các hạng mục chung (chung tiền tố trong dãy). Mỗi lần có phần tử trùng thì trọng số của đỉnh ở vị trí trùng được tăng lên 1.

Tạo một gốc (*root*) cho FP-tree, và gán nhãn *null*.

Gọi tập hạng mục phổ biến được sắp xếp L là $[p|P]$, với p là phần tử đầu tiên trong P , và P là phần còn lại của danh sách. T là *root* của FP-tree. Gọi hàm `insert_tree([p|P], T)` để chèn L vào FP-tree. [2]

```
Procedure insert(itemList p|P, Node T):  
  Gọi N là nút con của T có item-name là p:  
  + Nếu N tồn tại, tăng số đếm (count) của N lên 1.  
  + Nếu không, tạo nút mới N (count=1, N.parent=T),  
    thêm N vào danh sách nút con của T,  
    N.nextNode sẽ liên kết tới node cùng item-name qua headerTable.  
  Nếu P còn hạng mục, tiếp tục đệ quy hàm insert(P, N)  
  Nếu không, quay về
```


Hình 2-3. Sơ đồ giải thuật xây dựng FP-tree

Đặc điểm phát triển mẫu (*pattern growth*)

Gọi α là một tập phổ biến của cơ sở dữ liệu, M là cơ sở mẫu điều kiện của α , β là một tập hạng mục trong M . Khi đó $\alpha \cup \beta$ là một tập phổ biến trong cơ sở dữ liệu khi và chỉ khi β là phổ biến trong M .

Ví dụ: Xét “*fcabm*” là đường đi trên FP-tree:

- + “*fcab*” là cơ sở mẫu điều kiện của “*m*”
- + “*b*” không phổ biến trong tập các mẫu chứa “*fcab*”
- “*bm*” không là một mẫu phổ biến.

Giải thuật FP Growth

(4.1) Duyệt Header Table theo thứ tự tăng dần độ hỗ trợ. Với mỗi hạng mục i , tạo cơ sở mẫu điều kiện (*CPB* - *conditional pattern base*)

- Mỗi nút của FP-tree tương ứng với một hạng mục, được gắn trọng số là số lần xuất hiện.
- Mỗi mẫu có điều kiện là một đường đi từ gốc tới cha của đỉnh có chứa i (*prefix-path*). Mỗi mẫu được gắn trọng số bằng với trọng số của đỉnh chứa i ở cuối đường đi.
- Duyệt cây từ nút về gốc, ta có một *prefix-path*, sau đó dùng liên kết nút (*Node Links*) để chuyển sang các nút có cùng *item-name* trong FP-tree.
- Tổng hợp tất cả các *prefix-path* của hạng mục đang xét để tạo thành cơ sở mẫu điều kiện (*CPB*).

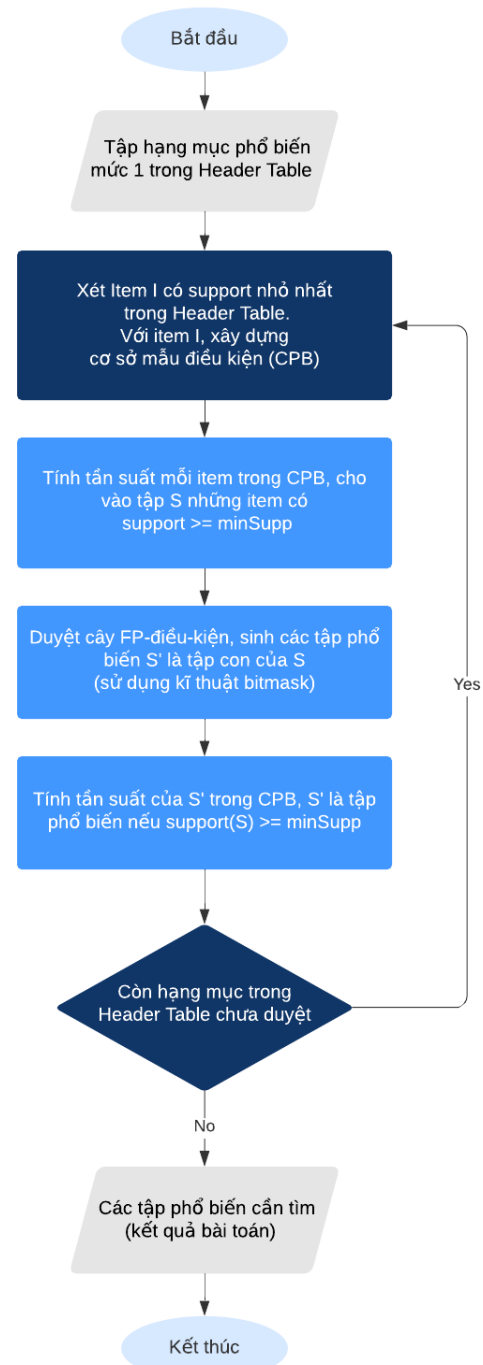
(4.2) $countFreq[j]$ là tần suất của hạng mục j trong *CPB*. Tạo tập S gồm hạng mục có $countFreq[j] \geq minSupp$.

Xây dựng cây FP-điều-kiện từ tập S

(4.3) Duyệt cây FP-điều-kiện để sinh các tập phổ biến có hậu tố là i .

Sử dụng phương pháp trạng thái bit (*bitmask*) để duyệt từng tập con S' của S , với điều kiện là S' chứa i .

(4.4) Tính tần suất của S' trong cơ sở mẫu điều kiện. S' là một tập phổ biến khi $freq(S') \geq minSupp$.

Hình 2-4. Sơ đồ giải thuật FP Growth

Ví dụ:

Cơ sở dữ liệu giao dịch D như bảng dưới, minSupp = 3.

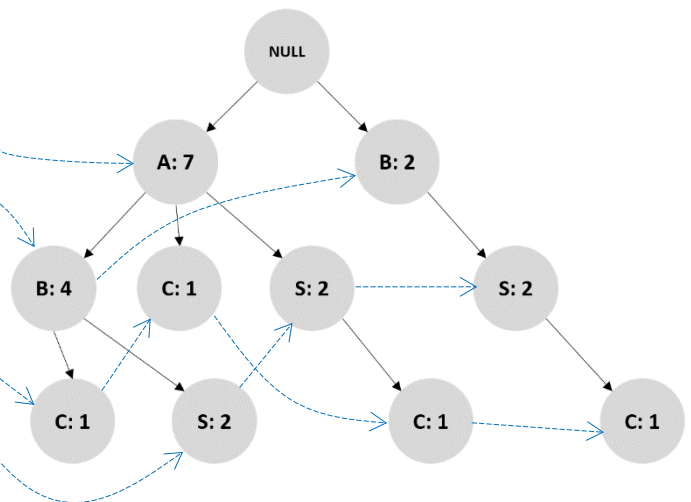
TID	Tập hạng mục
1	B, A, T
2	A, C
3	A, S
4	B, A, C
5	C, B, S
6	C, A, S
7	B, S
8	B, A, S, T
9	B, A, S

Thao tác (1), (2)
T có support = 2 (loại)

TID	Tập hạng mục	Hạng mục phổ biến
1	B, A, T	A, B
2	A, C	A, C
3	A, S	A, S
4	B, A, C	A, B, C
5	C, B, S	B, S, C
6	C, A, S	A, S, C
7	B, S	B, S
8	B, A, S, T	A, B, S
9	B, A, S	A, B, S

Tạo Header Table, xây dựng FP-tree – thao tác (3)

Hạng mục	Tần suất	Liên kết nút
A	7	
B	6	
S	6	
C	4	

Thực hiện FP Growth, khai phá dữ liệu trên FP-tree – thao tác (4)

Hạng mục	Cơ sở mẫu điều kiện	FP-tree điều kiện	Mẫu phổ biến
C	{AB: 1, A: 1, AS: 1, BS: 1}	{A: 3} - C	{AC: 3}
S	{AB: 2, A: 2, B: 2}	{A: 4, B: 4} - S	{AS: 4, BS: 4, ABS: 2}
B	{A: 4}	{A: 4} - B	{A,B:4}
A	∅	∅ - A	{A: 7}

2.4. Hiện thực

a. Tạo Node

```
public class FPNode {
    String itemID = null;
    int supportCnt = 0;
    HashMap<String, FPNode> child = new HashMap<>();
    FPNode pre = null;
    FPNode nxt = null;

    public FPNode() {}
    public FPNode(String itemID) {
        this.itemID = itemID;
    }
}
```

b. Tạo FP-tree

```
public class FPTree {
    FPNode root;
    int supportCnt = 0

    public FPTree() {
        root = new FPNode();
    }

    private FPNode insert(FPNode cur, ArrayList<String> arr, int id,
        HashMap<String, LinkedList<FPNode> > headerTable) {
        if(arr.size() == id) return cur;
        String product = arr.get(id);
        if(cur.child.get(product) != null)
            cur.child.get(product).supportCnt++;
        else {
            cur.child.put(product, new FPNode(product));
            cur.child.get(product).supportCnt = 1;
            cur.child.get(product).pre = cur;
            headerTable.get(product).add(cur.child.get(product));
        }
        if(id + 1 < arr.size())
            cur.child.put(product, insert(cur.child.get(product), arr,
                id + 1, headerTable));
        return cur;
    }

    public void insert(ArrayList<String> transaction, HashMap<String,
        LinkedList<FPNode> > headerTable) {
        root = insert(root, transaction, 0, headerTable);
    }

    public ArrayList<FPNode> reverse(FPNode node) {
        ArrayList<FPNode> result = new ArrayList<>();
        while(node != null) {
            result.add(node);
            node = node.pre;
        }
        return result;
    }
}
```


c. Thực hiện giải thuật FP Growth

Khai báo

```
int cntTransaction;
int relativeMinsupp;
HashMap<String, LinkedList<FPNode> > headerTable = new HashMap<>();

ArrayList<ArrayList<String>> itemsets = new ArrayList<>();
// lưu CSDL các hạng mục của từng giao dịch

HashMap<String, Integer> itemSupport = new HashMap<>();
// độ hỗ trợ (~ tần suất) của từng hạng mục

ArrayList<ArrayList<String>> itemPrefixPaths = new ArrayList<>();
// cơ sở mẫu điều kiện với hạng mục i

ArrayList<Integer> prefixPathSupp = new ArrayList<>();
// độ hỗ trợ của mỗi hạng mục trong mẫu điều kiện

ArrayList<ArrayList<String> > freqItemset = new ArrayList<>();
// lưu danh sách tập phổ biến cần tìm

ArrayList<Integer> freqResult = new ArrayList<>();
// độ hỗ trợ của tập phổ biến
```

Đọc dữ liệu

```
private void convert(String data) {
    String[] list = data.split(" ");
    ArrayList<String> items = new ArrayList<>();

    for(String item : list)
        items.add(item.trim());

    itemsets.add(items);
    ++cntTransaction;
}

private void readData() {
    File f = new File(input);
    try {
        Scanner sc = new Scanner(f);

        while(sc.hasNextLine()) {
            String data = sc.nextLine();
            convert(data);
        }
    } catch (FileNotFoundException ex) {
        System.out.println("File not found!");
    }
}
```

(1) Duyệt CSDL lần 1, tính tần suất của mỗi hạng mục

```
// (1) First scan: calculate frequency of item
private void calcFrequency() {
    for(ArrayList<String> itemset : itemsets) {
        for(String item : itemset) {
            itemSupport.merge(item, 1, (a, b) -> a + b);
        }
    }
}
```

(2) Duyệt CSDL lần 2, sắp xếp các hạng mục giảm dần về tần suất, loại bỏ các hạng mục có độ hỗ trợ không thỏa mãn.

```
// (2) Second scan: build list L
public void prepareData() {
    for(ArrayList<String> itemset : itemsets) {
        Collections.sort(itemset, (var o1, var o2) -> {
            int cmp = itemSupport.get(o2) - itemSupport.get(o1);
            return (cmp == 0 ? o1.compareToIgnoreCase(o2) : cmp);
        });

        while(!itemset.isEmpty() &&
            itemSupport.get(itemset.get(itemset.size() - 1)) < relativeMinsupp) {
            itemset.remove(itemset.size() - 1);
        }

        for(String item : itemset) {
            if(headerTable.get(item) == null)
                headerTable.put(item, new LinkedList<>());
        }
    }
}
```

(3) Các hạng mục ở trên được đưa vào FP Tree.

```
// (3) Recursively add item in L to FP-tree
public void buildFPtree() {
    for(int i = 0; i < cntTransaction; ++i) {
        myFPtree.insert(itemsets.get(i), headerTable);
    }
}
```

(4.1) Duyệt Header Table theo thứ tự tăng dần độ hỗ trợ. Với mỗi hạng mục i , tạo cơ sở mẫu điều kiện (CPB - *conditional pattern base*)

```
public void runFPGrowth() {
    ArrayList<String> freqItem = new ArrayList<>(headerTable.keySet());

    Collections.sort(freqItem, (String o1, String o2) -> {
        int cmp = itemSupport.get(o2) - itemSupport.get(o1);
        return (cmp == 0 ? o1.compareToIgnoreCase(o2) : cmp);
    });

    // (4.1) Duyệt Header Table theo thứ tự tăng dần độ hỗ trợ
    //      tạo cơ sở mẫu điều kiện
    for(int i = freqItem.size() - 1; i >= 0; --i) {
        reset();

        String item = freqItem.get(i);

        // Danh sách các nút cùng thể hiện hạng mục i trên FP-tree
        LinkedList<FPNode> nodeLinks = headerTable.get(item);
        for(FPNode node : nodeLinks) {
            ArrayList<FPNode> prefixPath = myFPTree.reverse(node);
            addToContainer(prefixPath);
        }

        mineData(item);
    }
}

// Tổng hợp các prefix-path của hạng mục i đang xét
// để tạo thành cơ sở mẫu điều kiện
void addToContainer(ArrayList<FPNode> prefixPath) {
    ArrayList<String> pattern = new ArrayList<>();

    for(FPNode node : prefixPath)
        if(node.item != null)
            pattern.add(node.item);

    Collections.reverse(pattern);

    // thêm 1 tập hạng mục vào CPB
    itemPrefixPaths.add(pattern);

    // support của các hạng mục trong tập = support của hạng mục i
    prefixPathSupp.add(prefixPath.get(0).supportCnt);
}

public void reset() {
    itemPrefixPaths.clear();
    prefixPathSupp.clear();
}
```

- (4.2) Tạo tập S : $countFreq[j] \geq minSupp$. Xây dựng cây FP-điều-khiển từ tập S .
- (4.3) Duyệt cây FP-điều-khiển để sinh các tập phổ biến có hậu tố là i .
- (4.4) S' là một tập phổ biến khi $freq(S') \geq minSupp$.

```
// lưu kết quả
void getFreqPattern(Set<String> list, String str, int freqCount) {
    Iterator<String> ptr = list.iterator();
    String tmp = null;
    ArrayList<String> ans = new ArrayList<>();
    while(ptr.hasNext()) {
        tmp = ptr.next();
        if(tmp == str) continue;
        ans.add(tmp);
    }
    ans.add(str);
    freqItemset.add(ans); // một mẫu phổ biến
    freqResult.add(freqCount); // support của mẫu phổ biến tương ứng
}

void mineData(String curItem) {
    HashMap<String, Integer> countFreq = new HashMap<>();

    // tính tần suất (~support) của các hạng mục trong PCB
    for(int i = 0; i < itemPrefixPaths.size(); ++i) {
        ArrayList<String> prefixPath = itemPrefixPaths.get(i);
        // support của các hạng mục trong tập = support của hậu tố i
        for(String item : prefixPath)
            countFreq.merge(item, prefixPathSupp.get(i), (a, b) -> a + b);
    }

    // (4.2) Tạo tập S - các frequent itemset tạo từ CPB
    ArrayList<String> valid = new ArrayList<>();
    for(Map.Entry<String, Integer> item : countFreq.entrySet()) {
        if(item.getValue() >= relativeMinsupp)
            valid.add(item.getKey());
    }

    // (4.3) Dùng kĩ thuật trạng thái bit (bitmask) duyệt tập con của S
    for(int state = 1; state <= Math.pow(2, valid.size()) - 1; ++state) {
        Set<String> comb = new HashSet<>();
        for(int j = 0; j <= sz - 1; ++j)
            if((state >> j & 1) == 1) {
                comb.add(valid.get(j));
            }
        if(!comb.contains(curItem)) continue;

        // (4.4) Tính tần suất của tập S'
        int freqCount = 0;
        for(int i = 0; i < itemPrefixPaths.size(); ++i) {
            ArrayList<String> prefixPath = itemPrefixPaths.get(i);
            HashSet<String> prefix = new HashSet<>(prefixPath);
            prefix.retainAll(comb);
            if(prefix.size() == comb.size())
                freqCount += prefixPathSupp.get(i);
        }
        if(freqCount >= relativeMinsupp)
            getFreqPattern(comb, curItem, freqCount);
    }
}
```

In kết quả

```
private void printFile() {
    try {
        PrintWriter fw = new PrintWriter(output);
        int it = 0;

        StringBuilder sb = new StringBuilder("");
        for(ArrayList<String> itemset : freqItemset) {
            for (int i = 0; i < itemset.size(); i++) {
                sb.append(itemset.get(i));
                if (i != itemset.size() - 1) sb.append(" ");
            }
            sb.append(":").append(freqResult.get(it++)).append("\n");
        }
        fw.write(sb.toString());
        fw.close();
    } catch (IOException ex) {
        System.out.println("Error occurred");
    }
}

private void printResult() {
    printFile();
    long duration = endTime - startTime;
    System.out.println("Number of transaction: " + cntTransaction);
    System.out.println("Total number of frequent itemsets: " +
        freqItemset.size());
    System.out.println("FP Growth time: " + duration + "ms");
}
```

2.5. Kết quả và thảo luận

a. Đánh giá kết quả

Kiểm tra độ chính xác của chương trình triển tự khai giải thuật FP Growth bằng cách so sánh kết quả của chương trình với kết quả từ 2 công cụ là Weka (<https://www.cs.waikato.ac.nz/ml/weka/>) và SPMF (<https://www.philippe-fournier-viger.com/spmf/FPGrowth.php>).

Testcase 1 / 7:

Testcase 2 / 7:

Testcase 3 / 7:

Testcase 4 / 7:

Testcase 5 / 7:

Testcase 6 / 7:

Testcase 7 / 7:

b. Đánh giá thuật toán

Độ phức tạp về thời gian:

Xây dựng FP-tree, duyệt CSDL tuyến tính 2 lần:

- Lần 1, bao gồm việc sắp xếp và đếm các hạng mục trong danh sách mua hàng.
Độ phức tạp: $O(|T| \log |I|)$, với T là tập giao dịch, I là tập các hạng mục trong danh sách.
- Lần 2, khi truy ngược FP-Tree để lấy cơ sở mẫu điều kiện.
Độ phức tạp: $O(|i|h)$, với i là tập hạng mục phổ biến, và h là chiều cao tối đa của FP-Tree.

Vậy, tổng độ phức tạp sau khi xây FP-Tree là $O(|i| * h)$. (1)

Khai thác các tập phổ biến trong cơ sở dữ liệu mẫu:

Gọi S_{item} là cơ sở dữ liệu mẫu của item. Tổng quan, ta sử dụng kỹ thuật trạng thái bit để duyệt từng tập con của Sitem, nên có độ phức tạp là $O(2^{|S_{item}|})$.

Trên thực tế, vì S_{item} thường khá nhỏ, nên không ảnh hưởng tới độ phức tạp chung của thuật toán (2).

Từ (1) và (2), ta kết luận độ phức tạp của FPGrowth là $O(|i|h)$. [5]

According to my understanding, the time complexity should be $O(n^2)$ if the number of unique items in the dataset is n. The complexity depends on searching of paths in FP tree for each element of the header table, which depends on the depth of the tree. Maximum depth of the tree is upper-bounded by n for each of the conditional trees. Thus the order is: $O(\text{No. of items in header table} * \text{maximum depth of tree}) = O(n * n)$.

Về không gian:

- $O(n)$, n là số các tác vụ của CSDL
- Độ cao của cây được giới hạn bởi kích thước của *itemset* lớn nhất. Trường hợp xấu nhất là khi mỗi giao dịch có một tập hạng mục độc lập, khi đó, không gian cần để lưu trữ cây sẽ lớn hơn không gian lưu cơ sở dữ liệu gốc vì FP-tree cần thêm không gian để lưu liên kết giữa các nút và đếm *support* của mỗi item. [6]

Đặc điểm:

Trích dẫn từ *Data Mining: Concepts and Techniques 2nd Edition* (Jiawei Han và Micheline Kamber) nói rằng:

“Một nghiên cứu về hiệu suất của thuật toán FP Growth cho thấy nó hiệu quả và linh hoạt có thể co giãn, mở rộng phù hợp để khai thác với cả tập dữ liệu phổ biến dài và ngắn, nhanh hơn thuật toán Apriori về cấp độ, thậm chí nhanh hơn cả thuật toán Tree – Projection.”

Khác với thuật toán Apriori cũng là một thuật toán phổ biến để khai phá các tập phổ biến, FP Growth đề xuất phương án xử lý không cần sinh và kiểm tra tập ứng viên. Cách làm này xây dựng cấu trúc FP-tree để lưu trữ toàn bộ cơ sở dữ liệu, thay

đòi việc kiểm tra các mẫu dài thành các khai phá các mẫu ngắn trên cây một cách đệ quy. Làm giảm đáng kể chi phí tìm kiếm. chi phí chủ yếu là đếm và xây dựng cây FP Tree lúc đầu.

Hai ưu điểm của Fp Growth để cải thiện hiệu suất đáng kể so với các thuật toán tìm mẫu phổ biến khác là:

- **Completeness:**

Sử dụng cấu trúc dữ liệu FP-Tree giúp bảo toàn toàn bộ dữ liệu được sử dụng để khai thác các mẫu phổ biến, không bao giờ thực hiện bất kỳ sửa đổi nào đối với dữ liệu hiện có, cũng như không bao giờ cắt ngắn các mẫu dữ liệu dài của bất kỳ giao dịch nào.

- **Compactness:**

FPGrowth cho phép loại bỏ các hạng mục bằng cách chỉ lọc ra những mẫu thường xuyên nhất từ FP-Tree. Các mẫu trong FP-Tree được sắp xếp theo thứ tự tần số giảm dần, giảm đáng kể sự phức tạp của quá trình trích xuất các mẫu phổ biến.

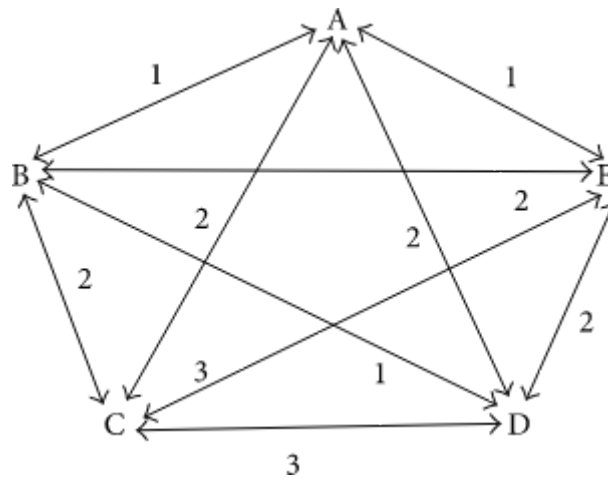
c. Hướng phát triển

Về quá trình build FP-Tree: Như ta thấy, việc sắp xếp thứ tự các item theo mức độ giảm dần của tần suất giúp tăng hiệu suất của giải thuật, tuy nhiên, cách làm này chưa được gọi là tối ưu nhất, khi mà trường hợp các nút không có chung tiền tố, hoặc có thể nói FP-Tree bị rẽ nhánh quá nhiều. Việc rẽ nhánh nhiều như vậy sẽ giảm độ hiệu quả của thuật toán, cũng như không tận dụng được lợi thế các mối quan hệ giữa các *item* trong cơ sở dữ liệu.

Ở đây, tôi đề xuất sử dụng một số cải tiến / giải thuật khác như:

Painting-grow: Là một cải tiến của FP-Growth, nhưng không sử dụng cây tiền tố làm cấu trúc dữ liệu chính, mà sử dụng một bảng kích cỡ $|I| * |I|$, gọi là M , với I là tập các hạng mục phân biệt trong CSDL. Với mỗi giao dịch, gọi $S = \{i_1, i_2, i_3, \dots, i_k\}$ là các item trong giao dịch S , ta sẽ thêm vào đồ thị có hướng các cạnh $\{i_1, i_2\}, \{i_1, i_3\}, \dots, \{i_1, i_k\}, \dots, \{i_{k-1}, i_k\}$, là những tập con kích cỡ 2 của S vào đồ thị. Nếu đã tồn tại cạnh, ta tăng số đếm bằng cách cộng thêm 1 vào bảng ma trận $M[i_u][i_v]$. Hình minh họa ở dưới.

Bằng cách này, ta dễ dàng quản lý mối quan hệ giữa các item, tạo ra một cấu trúc dữ liệu chặt chẽ hơn. Với mỗi item, ta có thể dễ dàng tạo cơ sở dữ liệu mẫu và khai phá các tập phổ biến và kết hợp trên đó.

Tiếp tục nghiên cứu các phương pháp khai phá luật kết hợp cũng như cải tiến thời gian chạy của giải thuật hiện tại.

Cải tiến phương pháp để phát hiện những trường hợp bất thường trong học tập và đưa ra những cảnh báo cần thiết.

Chương 3. KẾT LUẬN

Qua quá trình thực hiện nghiên cứu, tìm hiểu và phân tích cũng như triển khai chủ đề chính của bài tập là giải thuật FP Growth, hiện tại nhóm đã đạt được những mục tiêu sau:

- + Tìm hiểu bài toán phân tích tìm tập luật phổ biến, triển khai thành công giải thuật FP Growth.
- + Khảo sát và thực hiện các giải thuật khai phá luật phổ biến trên tập dữ liệu hóa đơn bán lẻ online của UK, France, Portugal, Sweden.
- + Qua đó xác thực lại tính đúng đắn của giải thuật và phần trăm chính xác của chương trình tự triển khai.

Qua những phần báo cáo trình bày ở các mục phía trên, nhóm đã thảo luận chi tiết về thuật toán FP Growth, đóng vai trò như giải pháp thay thế hiệu quả cho các thuật toán nổi tiếng khác như Apriori, ECLAT. Có thể nhận thấy giải thuật FP Growth có những phần khác biệt, cung cấp khả năng tối ưu hóa hiệu suất ở mức độ thuật toán nhiều hơn, từ đó giảm thời gian thực thi cũng như chi phí bộ nhớ, và tạo tiền đề để khai thác các quy tắc, các tri thức khác từ cơ sở dữ liệu được nén một cách nhanh chóng hơn, nâng cao hiệu suất. Việc nghiên cứu, phân tích thuật toán này không chỉ mang ý nghĩa học thuật mà còn có những ứng dụng thực tiễn với các tác vụ của các lĩnh vực khác nhau như: marketing, phân tích quyết định, quản trị kinh doanh, các ngành khoa học khác như y hóa sinh,...

Với đề tài này, mỗi cá nhân của nhóm đã thực sự được trải nghiệm, thực hành những kiến thức mới, hấp dẫn, có giá trị cao, có cơ hội trau dồi thêm các kỹ năng liên quan hỗ trợ cho chuyên môn bản thân. Bài học rút ra qua quá trình thực hiện đề tài:

Đặng Lộc: biết được quy trình chuyên môn khi thực hiện Data mining, các định nghĩa, khái niệm cơ bản khi bước đầu tiếp cận với Data mining, các chủ đề của khai thác dữ liệu và ứng dụng của nó vào thực tiễn; phát triển kỹ năng, kinh nghiệm tìm kiếm các nguồn tài liệu học thuật để đọc, tham khảo và chọn lọc ứng dụng; có thể xử lý dữ liệu thu gom được từ các nguồn quản trị cơ sở dữ liệu, các kho dữ liệu được chia sẻ, tiền đề để dữ liệu đó có thể khai thác qua các giải thuật, mã nguồn; thêm kinh nghiệm làm việc với ngôn ngữ Java trong nhiều tác vụ khác nhau.

Vĩ Khang:

Trên đây là toàn bộ báo cáo của nhóm 8 – Nguyễn Vĩ Khang, Nguyễn Đăng Lộc đối với đề bài triển khai giải thuật FP Growth. Do thời gian cũng như trình độ của nhóm còn hạn chế nên bản trình bày cũng như kiến thức có thể chưa được tối ưu, hoàn toàn chính xác và có những thiếu sót, khuyết điểm, kính mong được thầy thông cảm và góp ý nhận xét cho bản báo cáo của nhóm có thể hoàn chỉnh hơn và nhóm có thể rút ra được những kinh nghiệm quý giá cho bản thân.

TỰ ĐÁNH GIÁ

Nội dung	Điểm	Ghi chú
Giới thiệu về bài toán (0.25 đ)	0.25	
Mô tả cấu trúc dữ liệu (1.25 đ)	1.25	
Sơ đồ giải thuật (1.5 đ)	1.5	
Hiện thực (5 đ)	4.75	
Kết quả và thảo luận (0.5 đ)	0.25	
Điểm nhóm (0.75 đ)	0.75	
Các điều rút ra cho bản thân (0.25 đ)	0.25	
Báo cáo đúng theo mẫu (0.5 đ)	0.5	
Tổng điểm	9.5	

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] J. Han, Data Mining: Concepts and Techniques, vol. 5, San Francisco, CA 94111: Diane Cerra, 2000.
- [2] D. Loshin, Business Intelligence (Second Edition) - The Savvy Manager's Guide, Maryland, United States, 2013.
- [3] M. S. A. K. V. K. Pang-Ning Tan, "Introduction to Data Mining, 2nd Edition," in *Association Analysis: Basic Concepts and Algorithms*, Michigan State University, Pearson, 2019, pp. 329-335.
- [4] N. R. T. Trung, "Trie," 2016. [Online]. Available: <https://vnoi.info/wiki/algo/data-structures/trie.md>.
- [5] A. V. Ratz, "CodeProject," 20 July 2019. [Online]. Available: <https://www.codeproject.com/Articles/5162780/Association-Rules-Learning-ARL-Part-2-FPGrowth-Alg>.
- [6] A. L. Thabet Slimani, "Efficient Analysis of Pattern and Association Rule Mining Approaches," *International Journal of Information Technology and Computer Science (IJITCS)*, vol. 6, pp. 70-81, 2014.